

(4- pondělí večer)

1. Na večer jsem nakonec vybral čtení z Buberových **Chasidských vyprávění**¹. Tentokrát příběhy o Rabim Moše Lébovi ze Sasova (zemřel 1807), žák rabbiho Šmelkeho z Mikulova (zemřel 1778).

„Narazil“ jsem na něj náhodou. Chtěl jsem si ověřit jeden citát, našel jsem ho a začel se.

Chasidismus je něco úplně jiného než ikony a komunita Taizé... A zároveň hodně společného. Velmi lidské příběhy, které učí o setkání s Bohem, které se děje v „obyčejném mezilidském soužití – pozornosti vůči Druhému...“ at' je plačící dítě, chudá matka, sedláci či obchodníci v nálevně, dopadený zloděj nebo třeba žíznící zvířata na trhu. Taky učí o tom, že duchovního člověka (možno také dosadit: meditativního, kontemplativního, otevřeného, vidícího) může poučit kdokoli třeba i zloděj nebo že ho Bohu lze sloužit a lidem pomáhat třeba i tancem.

2. MARTIN BUBER Chasidská vyprávění.

Z UČEBNY RABI ŠMELKEHO

MÓŠE LÉB ZE SASOVA

PO NOCÍCH

V mládí si občas večer Móše Léb tajně převlékl šaty, nepozorovaně zmizel a odešel se bavit se svými vrstevníky, se kterými rád zpíval a tančil. Všichni ho milovali a jediné jeho slovo jim bylo zákonem. On však nikdy nic nepřikazoval. Když Móše Léb odjel do Mikulova, aby se učil u rabi Šmelkeho, přestali brzo se svými zábavami a pitkami, protože bez něj z nich neměli žádnou radost.

Po mnoha letech se jeden z těchto vrstevníků, který mezitím pobýval v dalekých zemích, vrátil do vlasti a cestou se zdržel i v Sasově. V hostinci a na ulici mu všichni vyprávěli o velikém cadikovi Móšem Lébovi. Ačkoli to slyšel z mnoha úst, stále nemohl uvěřit, že by to mohl být starý druh jeho dávných radostí; když však — hnán zvědavostí — předstoupil před rabiho, poznal ho ihned. Nejprve jím projelo: A podívejme, jaký se z něj vyklubal pěkný podvodník. Když se však lépe zadíval do toho důvěrně známého, a přece úctu vzbuzujícího obličej, rozpomenul se v pravdě a pochopil náhle ono takřka nezachytitelné kouzlo těch dávných nocí a her, které se působením jakéhosi nehmatatelného zákona vždy více a více pozvedaly, poklonil se před rabim a řekl: „Pane, děkuji vám.“

PRUT

Móše Lébuv otec byl zuřivý odpůrce chasidské cesty. Když zjistil, že jeho syn opustil dům bez jeho vědomí a odebral se k rabi Šmelkemu do Mikulova, vzplál hněvem. Uřízl si pořádný prut a schoval si ho do světnice na synův návrat. Kdykoli viděl na stromě nějakou pořádnou pěknou větev, uřízl nový prut, který mu připadal účinnější, a starý zahodil. Čas plynul a vystřídalo se mnoho prutů. Když jednou sluha důkladně smýčil dům a dával ho do pořádku, vzal také prut a uklidil ho na půdu. Brzy poté si Móše Léb od svého učitele vyprosil krátkou dovolenou a přijel domů. A když spatřil otce, jak vyskočil a dal se do zuřivého hledání, šel rovnou na půdu, přinesl prut a položil ho před starce. Přemožený otec s údivem hleděl do jeho vážného a láskyplného obličej.

CHALÁT

Sedm let se Móše Léb učil v učebně svatého rabi Šmelkeho v Mikulově. Když se těch sedm let skončilo, dal si ho rabi zavolat a neřekl nic jiného než toto: „Nyní se můžeš vrátit domů.“ Zároveň mu dal na cestu tři věci: dukát, bochník chleba a dlouhé bílé roucho, připomínající chalát, a řekl: „S tímto chalátem pronikne do tvého srdce láska k Izraeli.“

Když se unavený Móše Léb večer přiblížil k jedné vesnici, ve které chtěl sníst kousek chleba a přenocovat, zaslechl najednou z blízkého domu sténání a zjistil, že vychází z jakéhosi zamřížovaného sklepního okna. Přistoupil k němu, oslovil plačícího a brzy zjistil, že vězeň je židovský pachtýř, který svému pánovi dluží tři sta zlatých nájemného. Móše Léb mu nejprve mřížemi vsunul svůj bochník chleba a potom se ihned bez ptaní a váhání, jako by tu byl doma, vydal na cestu k panskému dvoru. Tam se dal uvést k pánovi a vyzval ho, aby toho Žida okamžitě propustil; jako výkupné mu nabídl svůj dukát. Pán si chvíli prohlížel toho drzého kluka, který si třístadukátový dluh troufá vykoupit jedním dukátem, a vykázal ho. Sotva byl ale Móše Léb venku, zmocnil se ho soucit s tím uvězněným tak silně, že vtrhl zpátky a vykřikl: „A vy ho musíte propustit. Vezmete si můj dukát a pustíte toho muže.“ Tehdy byl v Polsku každý šlechtic na svém panství králem a vládl nad životem i smrtí svých poddaných. A tak nařídil, aby Móšeho Léba spoutali a hodili do psince. A

1 BUBER, MARTIN. *Chasidská vyprávění* Praha 1990; překlad Alena Bláhová s. 354-367

tam na Móšeho Léba z očí psů, kteří se už už na něj vrhali, pohlédla smrt. Rychle si na sebe oblékl bílý chalát, aby alespoň zemřel ve slavnostním oděvu. Jak to ale psi uviděli, s kňučením se odplížili ke zdi. Když se pán přišel podívat do psince, opíral se Móše Léb stále ještě o dveře a psi stáli kolem něj, kňučeli a třásli se. Pán mu poručil, aby se zvedl a odešel. Ale Móše Léb ho zapřísahal: „Neodejdu, dokud si nevezmete můj dukát a nepustíte toho muže.“ Pán vzal dukát, sám šel do domu, kde byl uvězněn ten muž, otevřel sklep a nechal ho odejít. A Móše Léb putoval dál svou cestou.

Tento příběh vyprávival s oblibou rabi z Čortkova. A když skončil, říkával: „Ach, kde jen vzít takový chalát...“

TADY BYDLÍ ŽID

Když přišel Móše Léb poprvé k rabi Elimelechovi, prokázal mu rabi velkou čest a pozval ho k výkladu Písma. Toho šabatou se zrovna předčítalo o tom, jak Hospodin stihl ranou domy egyptských prvorozených, ale domy Izraelců přeskakoval. Móše Léb řekl: „To přece nemůže znamenat, že by Bůh přeskakoval nějaký prostor, vždyť není místa, kde by nebyl. Ale když dům od domu viděl, jak jsou duše Egyptů zkažené, a pak najednou našel dům, kde vládla zbožná kázeň, poskakoval a volal: ‚Tady bydlí Žid!‘“

Jak rabi Elimelech ten výklad uslyšel, skočil na stůl, dal se do tance a zpíval: „Tady bydlí Žid, tady bydlí Žid!“

PO NÁVRATU

Zamlada žil rabi Móše Léb se svou ženou a dětmi ve veliké bídě. Jeden z jeho sousedů, zámožný muž, mu nabídl určitou částku peněz, aby jel na trh, nakoupil zboží a prodal je pak ve vlastním městě. Rabi Móše Léb tedy jel s ostatními obchodníky na trh. Když dorazili na místo, rozešli se všichni za svými obchody, jen on si to namířil do učebny. Když se vrátil na trh, aniž by měl ponětí o tom, kolik hodin uplynulo, chystali se už všichni na zpáteční cestu; a když řekl, že chce nakoupit zboží, vysmáli se mu. Jel tedy s ostatními domů. U dveří jeho domu už na něj čekaly děti a volaly: „Co jsi nám přivezl?“ Rabi omdlel. Když se probral, přišel se právě onen zámožný soused zeptat, jak pořídil. Viděl však, že je rabi zničený, a řekl: „Co je vám, rabi? Ztratil jste snad ty peníze? Nic si z toho nedělejte, dám vám je ještě jednou.“ „Och,“ zabědoval rabi Móše Léb, „až zase přijedu a děti, se mne budou ptát: ‚Copak jsi přivezl?‘“ „Když je to takhle,“ řekl soused, „pak provozujte svůj obchod raději doma.“ A oznámil všem, že rabi Móše Léb je cadik.

JAK DLOUHO JEŠTĚ?

Jednou — bylo to už dlouho po smrti Sasovského — vypravoval Šmelke ze Sasova, jeho syn, o svém otci. Řekl: „Znal jsem ho jen jako chlapec, a neměl jsem tehdy ještě rozum, abych vnímal jeho skutky. Ale přece vám budu něco vypravovat. Když mi bylo pět let, stál jednou můj otec před stánkem a modlil se. Schoval jsem se mu pod talit a slyšel jsem, jak si mazlivě a něžně, jako dítě otci, stěžuje Bohu v lidové řeči a modlí se: ‚Svatý Stvořiteli, pošli už konečně toho Mesiáše, jak dlouho nás má ještě trápit ten temný galut (=exil), vždyť už to nevydržíme.‘“

JAK SASOVSKÉHO POUČIL ZLODĚJ

Sasovský jednou cestoval po venkově a sbíral peníze na vykoupení dlužníků, ale nepodařilo se mu získat potřebnou sumu. Náhle ho přepadla lítost, že promarnil tolik času, místo aby se věnoval modlitbě a nauce, a dal si předsevzetí, že od té doby zůstane doma. Ještě tentýž den se dověděl, že nějaký Žid ukradl šaty, při činu byl přistižen po pořádném výprasku vsazen do vězení. Rabi Móše Léb se přimluvil u rychtáře a dosáhl toho, že byl propuštěn. Když zloděje vyváděli z vězení, cadik ho napomenul: „Mysli na rány, které jsi dostal, a dej si pozor, ať příště nic takového neuděláš.“ „Proč ne,“ řekl mu zloděj. „Co se nepovedlo dnes, povede se příště.“ „Je-li tomu tak,“ řekl si Sasovský, „musím i já zkoušet to své znovu a znovu.“

VYRUŠENÍ

Jednou o půlnoci, když se rabi Móše Léb nořil do tajemství nauky, zaklepal kdosi na okno. Byl to nějaký opilý sedlák, který se domáhal vstupu a noclehu. Na okamžik se cadikovo srdce zatvrdilo a řeklo mu: „Co si to ten ožrala dovoluje a co vůbec pohledává v mém domě?“ Potom však odpověděl rabi svému srdci: „A co vůbec pohledává v božím světě. Když se jím zabývá Bůh, mohu já ho odmítnout?“ A otevřel dveře a ustlal mu postel.

IMITATIO DEI

Sasovský dal jednou své poslední peníze člověku s neslavnou pověstí. Žáci mu to vyčítali. Odpověděl: „Mám snad být vybíravější než Bůh, který je dal mně?“

JAK SE SASOVSKÝ UČIL LÁSKE

Rabi Móše Léč vypravoval: „Jak má člověk člověka milovat, to jsem se naučil od jednoho sedláka. Ten seděl s jinými sedláky u výčepu a pil. Dlouho mlčel jako všichni ostatní, když mu však víno obměkčilo srdce, oslovil svého souseda: ‚Řekni, máš mě rád, nebo mě nemáš rád?‘ Druhý odpověděl: ‚Mám tě moc rád.‘ Sedlák však mluvil dál: ‚Říkáš, že mě máš rád, a přece nevíš, co mi chybí. Kdybys mě opravdu miloval, věděl bys to.‘ Druhý se nezmohl ani na slovo a také sedlák, který se ptal, zmlkl jako předtím. Já jsem však pochopil: Pociťovat to, co je lidem třeba, a nést jejich utrpení — to je láska k lidem.“

VLASTNÍ UTRPENÍ

Vždycky, když Sasovský někoho viděl trpět na duši nebo na těle, vcítil se do jeho utrpení s takovou silou, že se ta bolest stala jeho vlastní bolestí. Jednou se ho někdo ptal, jak může takový soucit pociťovat. Řekl: „Cože, soucit? Vždyť je to přece mé vlastní utrpení — mohu snad dělat něco jiného než trpět?“

POZDRAV

Každý den navštěvoval Sasovský všechny ženy, které v tom roce ovdověly, a přál jim dobré ráno. Potkal-li někoho na ulici, pozdravil ho jako první. Nebylo sedláka ani žebráka, kterému by se podařilo pozdravit ho dřív. Když pobýval ve městě Brody, dověděl se o tom jeden protivník chasidské cesty a poručil dvěma mužům, aby se k němu přiblížili a zakřičeli mu do obou uší najednou ‚Dobré ráno‘ dřív, než je stačí zpozorovat. Ti dva se tichounce plížili za rabim, ale ještě než došli až k němu, už se obrátil a se smíchem na ně volal: „Dobré ráno, vy plíživci.“

NA TRHU

Rabi Móše Léč jezdíval na trhy a dával tam pozor, zdali někdo nepotřebuje pomoc. Jednou se jakýsi obchodník běžel podívat na kejklíře nebo nějaké jiné divadlo a svůj dobytek nechal na tržišti. Žízňivá telata stála se svěšenými hlavami. Rabi přiběhl, vzal vědro a napojil zvířata, jako kdyby po celý život nedělal nic jiného. V tu chvíli se vrátil také nějaký jiný obchodník. Když viděl, jak Móše Léč napájí telata, zavolal ho, aby obstaral i jeho dobytek, který měl v postranní uličce — na nějakém tom groši už mu přece nesejde. Rabi poslechl a nezastavil se, dokud všechna zvířata nedostala napít.

LÁSKA

Sasovský sedával u lůžek všech nemocných dětí ve městě, staral se o ně a hlídal je. Jednou řekl: „Ten, kdo nevysaje vlastními ústy hnis z boule dítěte nemocného morem, nedorostl ještě ani do poloviny výše lásky k člověku.“

ZPOŽDĚNÍ

V předvečer Dne smíření, v hodinu, kdy se odřikává kol nidre, se všichni chasidé shromáždili v modlitebně a čekali na rabiho. Čas utíkal a rabi nešel. A tak si jedna žena řekla: „Bude to asi ještě chvíli trvat, než přijde, a já jsem tak pospíchala a nechala jsem dítě doma samotné, rychle se tam skočím podívat, jestli se nevzbudilo, za minutku jsem zpátky.“ Běžela domů, poslouchala za dveřmi — uvnitř ticho. Lehounce stiskla kliku a nahlédla dovnitř. Tam stál rabi a v náručí držel její dítě, hrál si s ním a zpíval mu tak dlouho, dokud neusnulo.

3. Meditace. Stejně jako při prvním setkání.

Večer před usnutím možno zkusit zpytování – „*Co všechno jsem prožil tento den?*“ - „*Co se dalo navenek a co to dělalo se mnou uvnitř?*“